אישים באגרות הראי"ה

ד"ר הלל יפה

רופא המושבות, חוקר המלריה ומנהל בית החולים בזכרון יעקב · תרכ"ה–תרצ"ו (1864–1936)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

ד"ר הלל יפה נולד בי"ז בתשרי תרכ"ה (1864) בפלך יקטרינוסלב שברוסיה, למד רפואה בז'נבה והתמחה במחלות עיניים בפריז. בשנת תרנ"א (1891) עלה לארץ ישראל, ונעשה רופא המושבות ומהבולטים שבלוחמים בקדחת (מלריה). במשך כעשר שנים היה נציג "חובבי ציון" בארץ ישראל.

משנת תרס"ז (1907) בקירוב ניהל את בית החולים בזכרון יעקב, ובימי מלחמת העולם הראשונה אושפזו בו פליטים רבים. נפטר בחיפה בכ"ג בטבת תרצ"ו (1936). המרכז הרפואי "הלל יפה" בחדרה קרוי על שמו.

הרב קוק על ד"ר הלל יפה

בטבת תרע"ד (1914), אחרי ביקורו במושבה עתלית (תרומיה), פנה הרב קוק לד"ר הלל יפה בעניין "הנוגע לענין העומד ברום עולם הדת": בני המושבה התלוננו שד"ר יפה ציווה, מטעמים היגייניים, להסיר את הברז של המקווה, שבו נשמרו המים המכונסים. הרב קוק העיר שכמעט בכל מושבות הגליל, וכמו בחדרה, המקוואות עשויים באותו אופן "ולא מחה ע"ז שום ד"ר מדיציני", וביקש ממנו "בשם קדושת דת קודש מורשה קהלת יעקב" למצוא עצה ולהחזיר את הברז (כרך ב', אגרת תרלג). כשלושה שבועות אחר כך דיווח הרב קוק לרב יונתן בנימין הורוויץ שמד"ר יפה הגיעו מכתב "שאינו מתנגד למקוה שם, רק שתהי' תחת השגחתו" (כרך ב', אגרת תרנו).

האגרות

כרך ב', אגרת תרלג: בקשה להחזיר את ברז המקווה בעתלית, שנלקח לפי פקודתו מטעמים היגייניים, ולמצוא עצה שהמקווה יהיה כשר.

"שיואיל נא למצא איזו עצה שיוכל יסוד הדת הזה להיות עומד על מכונו במושבה הנ"ל"

כרך ב', אגרת תרנו: ד"ר יפה הודיע שאינו מתנגד למקווה בעתלית, בתנאי שיהיה בפיקוחו.

"מד"ר יפה הגיעני מכתב שאינו מתנגד למקוה שם, רק שתהי' תחת השגחתו"

ראו גם

הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, שהרב קוק עדכן אותו בעניין המקווה. (הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ)

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר ד"ר הלל יפה, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרלג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח"י טבת תרע"ד - יפו **נמען:** ד"ר הלל יפה

בעתלית התלוננו שד"ר יפה הורה לקחת את הברז של המקווה מטעמי היגיינה. הרב קוק מציין שבכל מושבות הגליל המקוואות בנויים כך, ואין רופא שמוחה. הרב קוק מבקש למצוא פתרון ולהחזיר את הברז.

עיקרי הדברים

- מקווה בעתלית.
- היגיינה מול הלכה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח"י[4] טבת תרע"ד[5]

אדון נכבד ויקר מר ד"ר[6] הלל יפה [ד"ר הלל יפה, רופא המושבות ומראשי המאבק במלריה] נ"י[7], שלו'[8].

אתכבד בזה לבקש מכבודו דבר הנוגע לענין העומד ברום עולם הדת.

בהיותנו במושבה תרומיה (עטלית) [במהלך "מסע הרבנים" למושבות הגליל והשומרון, בחשוון תרע"ד] קבלו לפנינו מבני המושבה על מקוה-טהרה שחסר להם, באמרם שמאת כי[9] יצאה פקודה לקחת מהם את האפשרות לזה, במחאתו נגד החזקת המים המכונסים בחלק האחד מהמקוה מפני טעמים היגייניים. והנה כאשר נודע לנו שכמעט בכל המושבות שבגליל, שבכלל המצב ביחס לחששות כאלה עומד הוא לפי המפורסם לא יותר בטוח מהמצב שבתרומיה, וכמו חדרה וכיוצא בה, המקואות עשויות בתכונה הנ"ל[10], ולא מחה ע"ז[11] שום ד"ר מדיציני, ע"כ[12] הנני פונה להדרת כבודו, בשם קדושת דת קודש מורשה קהלת יעקב, שיואיל נא למצא איזו עצה שיוכל יסוד הדת הזה להיות עומד על מכונו במושבה הנ"ל, ויחזיר לבני המושבה בטובו את הברז אשר ניטל מהם לדבריהם ע"פ[13] פקודתו, למען נוכל לתקן את התיקון הציבורי הנ"ל ע"פ ההלכה כדת של תורה.

אקוה שיאבה למלא משאלי ויכבדני בתשובתו הנכבדה במוקדם האפשרי.

ברגשי כבוד נעלים ובברכה נאמנה מקודש,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ח"י - שמונה עשרה (18)
5. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
6. ד"ר - דוקטור
7. נ"י - נרו יאיר

8. שלו' - שלום
9. כ' - כבוד
10. הנ"ל - הנזכר לעיל
11. ע"ז - על זה
12. ע"כ - על כן
13. ע"פ - על פי

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרנו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' שבט תרע"ד - יפו **נמען:** הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ

כדאי לנסות לשוחח עם הברון רוטשילד בבואו, והרב קוק מבקש שהורוויץ יבוא או ישלח את הרב ידלר. הרב קוק שואל על ספר תורה לעתלית, ומספר שד"ר יפה אינו מתנגד למקווה שם, בתנאי שיהיה בפיקוחו. הבימה בזכרון יעקב סודרה כשורה.

עיקרי הדברים

- פגישה עם הברון.
- מקווה בעתלית.
- בימה בזכרון יעקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י' שבט תרע"ו[4]

כ'[5] ידי"נ[6] הרב המאוה"ג[7], רב פעלים, אוצר נחמד לתורה ולתעודה, מוהר"י[8] בנימין הלוי שליט"א[9] איש הורוויץ,

שלו'[10] רב.

ע"ד[11] האפשרות לבא בשיחה עם הברון [הברון אדמונד דה רוטשילד, שביקר אז בארץ] נ"י[12] בבואו הנה, עדיין אין לי דרך ידוע. הדבר בודאי נכבד לנסות. חושב אני שראוי שהדרת כ' יבא הנה אי"ה[13] ביום א' הבעל"ט[14], וכדאי לשבת בשביל כך איזה ימים או אפילו שבוע שלם ואם אי אפשר למר להתעכב כ"כ[15], חושב אני שיבא הר"ב[16] ידלר נ"י, או איזה איש אחר חרוץ ומוחזק לנו בכשרות ואומן לב למטרתנו הקדושה להטבת החינוך, וכשתהיה נחוצה הופעת כת"ר[17] נתלגרף אי"ה.

מה נעשה בדבר הס"ת[18] לתרומיה היצא הדבר אל הפועל למועד המובטח? בא לידי מכתב תודה על החותם והנדפסים.

מד"ר[19] יפה הגיעני מכתב שאינו מתנגד למקוה שם, רק שתהי'[20] תחת השגחתו

מה נעשה עם הרשימות. הלא גם שלי מסרתי לרב"י[21] ואין אומר ודברים

הבימה בזכרון-יעקב ב"ה על מכונה בכשרות ת"ל[22].

איש לרעהו נאמר חזק ודי אתנו, בעד עמנו ובעד ערי אלהינו.

בכבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

ד"ש[23] באה"ר[24] להריח"ז[25] [הרב יוסף חיים זוננפלד, מראשי היישוב הישן בירושלים] שליט"א, צרור המור דו"ל[26].

הנ"ל[27]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ו - השנה תרע"ו (1915/1916)
5. כ' - כבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. מוהר"י - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. שלו' - שלום
11. ע"ד - על דבר
12. נ"י - נרו יאיר
13. אי"ה - אם ירצה השם
14. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
15. כ"כ - כל כך
16. הר"ב - הרב רבי שם שמתחיל באות ב (כגון בנימין / ברוך / בצלאל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
17. כת"ר - כבוד תורתו
18. הס"ת - הספר תורה
19. מד"ר - מדרש רבה
20. שתהי' - שתהיה
21. לרב"י - שם אדם - דורש פענוח
22. ת"ל - תודה לא-ל
23. ד"ש - דרישת שלום
24. באה"ר - באהבה רבה
25. להריח"ז - להרב יחיאל ז... - שם אדם
26. דו"ל - דודי לי ("צרור המור דודי לי")
27. הנ"ל - הנזכר לעיל